

นโยบายประกันตัวแรงงานต่างชาติ :

สร้างแรงงานทาส และช่องทางทุจริต

สุณี ไชยรส

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๘ มีการเปลี่ยนนโยบายต่อแรงงานต่างชาติอีกครั้งหนึ่ง แต่ครั้งนี้กลับถอยหลังไปสู่การละเมิดสิทธิแรงงาน และสิทธิความเป็นมนุษย์หนักขึ้นไปอีก จากที่แรงงานต่างชาติอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเอาเปรียบอย่างแย่มากแล้ว

วันที่ ๑-๓๐ มีนาคม ๒๕๕๘นี้ กำหนดเดือนให้นายจ้างพาแรงงานที่ยังไม่จดทะเบียนตามพร.๓๘/๑ และกลุ่มที่แม้จดทะเบียน พร.๓๘/๑ แต่ยังไม่จดทะเบียนมีนายจ้าง เร่งมารายงานตัว โดยที่บังคับให้นายจ้างต้องประกันตัวประเภทแรกคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนประเภทที่สองค่าประกันตัวคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท

นายจ้างคัดค้านว่าเป็นการใช้จ่ายเงินจำนวนมาก นำแปลกใหม่ที่แรงงานต่างชาติไม่มีเสียงคัดค้านสักนิด ทั้งที่ตนเองจะกลายเป็นทาสของนายประกัน นี่สะท้อนถึงภาวะไร้อำนาจต่อรองใดๆ จะอดทนยอมรับสภาพทุกอย่าง ขอแต่เพียงมีงานทำไม่ต้องกลับประเทศของตน ที่ผ่านมามีการจดทะเบียนคนละ ๓,๘๐๐ บาท และได้รับประกันสุขภาพด้วย แม้ส่วนใหญ่ นายจ้างออกให้ก่อน และไปตามหักเงินจาก กงานอยู่นั่นเอง แต่ก็ยังเป็นนโยบายที่ดี ตอนนี้มีค่าประกันตัวรายละ ๑๐,๐๐๐ หรือ ๕๐,๐๐๐ บาท บวกกับ ๓,๘๐๐ บาทเดิมทุกคน คิดดูแล้วกันว่า แรงงานแต่ละคนกว่าจะปลดหนี้ได้จะเป็นอย่างไร

ที่หนักกว่านั้นคือ ปัญหากฎหมายแต่เดิมที่เป็นช่องโหว่ให้กคจีแรงงานต่างชาติมาได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อแรงงานบางกลุ่มซึ่งมีน้อยมากลุกขึ้นมาพิทักษ์สิทธิของตนตามกฎหมายแรงงานไทย ที่คุ้มครองค่าจ้างและสวัสดิการเท่าเทียมกับแรงงานไทย ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้รับ แต่จะไม่มีปากเสียง กลุ่มที่หัวแข็งจะถูกเลิกจ้าง แล้วกลายเป็นแรงงานเข้าเมืองผิดกฎหมาย ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจะต้องจับตัวไปส่งกลับประเทศทันที กลายเป็นเครื่องมืออย่างสำคัญให้นายจ้าง ยิ่งตอนนี้มีการประกันตัวโดยนายจ้าง ถ้าหัวแข็ง นายจ้างถอนประกันตัว ก็จะถูกจับตัวส่งกลับทันที

นโยบายประกันตัวจึงเป็นช่องทางสร้างแรงงานทาสในยุคโลกาภิวัตน์โดยแท้...

มีหลายกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบ แม้ว่าเจ้าหน้าที่กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงานจะไปรับเรื่องร้องเรียนและพบว่ามีการทำผิดกฎหมายแรงงานจริง และมีคำสั่งให้นายจ้างต้องจ่ายค่าแรงและสวัสดิการตามกฎหมายย้อนหลังให้พวกเขา แต่กฎหมายแรงงานเองก็มีช่องโหว่บางประการ โดยที่มีเส้นทางยาวไกลและเอื้อประโยชน์ต่อนายจ้าง ที่จะอุทธรณ์ และฟ้องศาลแรงงานเพื่อเพิกถอนคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตรวจแรงงานที่สั่งให้จ่ายเงิน กระบวนการเหล่านี้ใช้เวลาหลายปี แม้แต่แรงงาน

ไทยที่มีสภาพแรงงานก็ยังสู้เรื่องนี้ไม่ค่อยจะไหว เพราะแรงงานไม่มีสายป่านยาวในการต่อสู้คดี และจะถูกเลิกจ้างไปด้วย ในสถานะของแรงงานต่างชาติ ยังไม่ต้องพูดถึง เพราะต้องถูกจับตัวส่งกลับ

กระทรวงแรงงานวางแผนต่อการถูกเอาเปรียบนี้มาตลอด แม้จะเห็นอยู่แต่ตาว่า พวกเขาเป็นผู้เสียหาย เป็นเหยื่อ ต้องมีโอกาสจะอยู่ในประเทศไทย ต้องมีค่า มีทุน ความ มีเจ้าหน้าที่ยื่นข้างพวกเขาเพื่อให้กฎหมายแรงงานศักดิ์สิทธิ์จริง กระทั่งต้องมีการลงโทษนายจ้างที่ทำผิดกฎหมายแรงงานด้วย คณะอนุกรรมการศึกษาปัญหาแรงงาน ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรียกตรวจสอบหลายกรณี หรือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จนถึงระดับรัฐมนตรีหลายคน เพื่อเสนอให้แก้ไขปัญหากฎหมายดังกล่าวและมีนโยบายที่ชัดเจนต่อการคุ้มครองแรงงานต่างชาติ จนผลักดันให้มีคณะทำงานระดับกระทรวง ที่มีตำรวจ และตำรวจตรวจคนเข้าเมืองร่วมด้วย แต่ผลที่สุด คณะทำงานดังกล่าวก็ไม่ได้ทำอะไรเลย

นโยบายของประเทศไทยเรื่องการค้ามนุษย์ยอมรับว่า ผู้หญิงและเด็กที่เป็นเหยื่อมาจากต่างประเทศเป็นผู้เสียหาย เป็นเหยื่อที่ต้องได้รับการคุ้มครอง ดังนั้นแม้จะเป็นผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายภาครัฐก็ต้องหาบ้านพักให้อยู่ และเป็นธุระเพื่อร่วมกันเอาผิดต่อผู้กระทำการค้ามนุษย์ โดยจะมีองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศสนับสนุนเรื่องนี้กันอย่างกว้างขวาง

ในมุมมองของแรงงานต่างชาติ ก็ต้องใช้หลักเช่นเดียวกัน แต่มีหลายกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือว่ามีบ้านพักเอกชนยินดีรองรับให้อยู่ระหว่างต่อสู้คดีในศาลแรงงานและพร้อมให้ตรวจสอบอย่างเปิดเผย แต่่นโยบายและกฎหมายที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงนี้ ก็ทำให้วงจรอุบาทว์ดำเนินไปซ้ำซาก

ยิ่งกว่านั้น ยังสร้างช่องทางทุจริตของเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงาน เพราะจะมีแรงงานจำนวนมากที่ไม่มีนายจ้างนำมาประกันตัว และเมษายนเป็นต้นไปจะมีการปราบปรามอย่างเข้มงวด ก็ลองนึกภาพว่าจะมีการจ่ายใต้โต๊ะกันมากเพียงใด แม้นายจ้างรายย่อยหรือขนาดกลางที่ไม่ได้คิดจะเอาเปรียบแรงงาน ก็จะมีปัญหาหนักเรื่องเงินประกันตัวเช่นกัน

รัฐธรรมนูญปัจจุบันคุ้มครองแรงงานต่างชาติในประเด็นสำคัญคือ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิในชีวิตร่างกายอันรวมถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับคนไทย และยังผูกพันกับอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ไทยรับรองด้วย

ขอให้คณะรัฐมนตรีรักษาการขณะนี้ ช่วยสร้างผลงานด้วยการทบทวนมติกรม.๒๐ ธันวาคม ๔๘ ยกเลิกการประกันตัวและมีนโยบายต่อแรงงานต่างชาติที่เคารพความเป็นคนมากกว่านี้

ถ้าจะให้ดีควรกำหนดว่า อุตสาหกรรมใดที่ได้รับสิทธิพิเศษในการส่งเสริมการลงทุน ที่คุยกัน
นักหนาว่าเป็นหนทางพัฒนาประเทศอย่างดียิ่งนั้น ต่อไปนี้ถ้ามีการละเมิดสิทธิแรงงานทั้งไทยและต่างชาติ
ต้องถูกตัดสิทธิพิเศษทั้งหมด น่าจะเป็นการพัฒนาประเทศที่คิดถึง “คน” มากกว่าเดิม

ดีกว่าให้คนไทยขาดรายได้จากการให้สิทธิพิเศษ แล้วยังต้องเอาเงินภาษีประชาชนเองมาแก้
ปัญหาให้แรงงานและคนจนที่หนักขึ้นทุกวันอีก

๓ มีนาคม ๒๕๔๕